

OGLAŠAJTE V
NAJBOLJŠEM
SLOVENSKEM
ČASOPISU
★
Izvršujemo vsakovrstne
tiskovine

ENAKOPRAVNOST

EQUALITY

NEODVIŠEN DNEVNIK ZA SLOVENSKE DELAVCE V AMERIKI

ADVERTISE IN
THE BEST
SLOVENE NEWSPAPER

★
Commercial Printing of
All Kinds

STEVILKA (NUMBER) 119

VOL. XXXIV.—LETO XXXIV.

CLEVELAND, OHIO, TUESDAY (TOREK), JUNE 19, 1951

NOVI GROBOVI

JOSEPH POGRAJC

Kakor smo včeraj poročali, je preminil v nedeljo zvečer v našelbi dobro poznan Joseph Pograjc. Star je bil 66 let in je bil doma iz Poljane pri Žužemberku, odkoder je prišel v Ameriko pred 49 leti. Več let je delal kot molder pri City Foundry Co. Bil je član društva Ribnica, št. 12 SDZ in podružnice št. 5 SMZ.

Tukaj zapuša dve sestrji, Mrs. Anna Komatar in Mrs. Mary Milavec ter dva brata Lucas in Mike Pograis, v stari do- movini pa brata Franc Pograjc. Pogreb se vrši v četrtek jutraj ob 8.30 uri iz Zakrajškovega po- grebnega zavoda v cerkev sv. Vida ob 9. uri in nato na pokopališče Calvary.

STEVE MORAVČEK

Snoči ob 9.45 uri je preminil na svojem domu Steve Moravček, stanujoč na 439 E. 160 St. Dosegel je visoko starost 82 let. V Ameriko je prišel leta 1900. Bil je član društva Lake Shore Camp, št. 33 WOW.

Tukaj zapuša žalujočo soprogo Mary, rojeno Kotalion, dva sinova, Martina in Johna, tri hčere, Mrs. Anna Klisurich, Mrs. Stephanie Usher in Mrs. Mary Vojtek ter štiri vnuke, v Lebanon, Pa., pa brata Martina in sestro Evo Lovrich. Pogreb se vrši iz pogrebnega zavoda August F. Svetek, 478 E. 152 St. Čas pogreba se poroča pozneje.

FRED JURGAN
Preminil je Fred Jurgan, star 67 let, stanujoč na 3232 St. Clair Ave. Rojen je bil na Hrvaškem, odkoder je prišel v Ameriko leta 1902.

Tukaj zapuša soprogo Anno in sedem otrok: Mrs. Ann Schoenfeld, Fred ml., Mrs. Barbara Semancik, Mrs. Rose Jer- san, Mrs. Mary Patrick in Mar- ko ter vnuke. Pogreb se vrši v četrtek jutraj ob 10. uri iz Go- lubovega pogrebnega zavoda, E. 47 St. in Superior Ave. na pokopališče Calvary.

MARY GRGETIČ
Pogreb pokojne Mary Grgetič se vrši v sredo jutraj ob 9. uri iz Golubovega pogrebnega zavoda, E. 47 St. in Superior Ave., v cerkev sv. Pavla ob 10. uri ter nato na pokopališče Calvary.

Krožek št. 2 P. S.

Jutri, v sredo zvečer ob osmih se vrši redna seja krožka št. 2 Progresivnih Slovencev v navad- nih prostorih SND na St. Clair Ave. Tajnica prosi vse one čla- nce, katerim se je poslalo udeležbo, da se niso vrnilo vstopnice ali de- nar za iste, da to store vsaj jutri zvečer pred sejo. Lahko pokli- kate tajnico na številki IV 1-7074 in ji sporočite, da ji bo mogoče urediti račune. Vabi se vse članice na polnoštevilno ude- ležbo.

Nov farmacist
Dne 11. junija je graduiral na Butler univerzi v Indianapolis, Ind., Frank W. Fortuna, sin dru- žine Mr. in Mrs. Frank Fortuna, ki je svojočasno bivala v Cleve- landu, zadnja leta pa v Beech Grove, Ind. Dobil je diplomu za farmacista. Čestitamo!

Vsled produkcije za obrambo se mnogo žena vrača v tovarne

WASHINGTON, 18. junija—V razdobju med okto- brom 1951 in oktobrom 1952 bo potrebovala ameriška in- dustrija 3,200,00 delavcev. To delavstvo se bo vzelo po ve- čini iz vrst ameriških žena, ki so sedaj nezaposlene, ki ni- majo otrok, ali pa imajo otroke izpod 12 let. Tako je naj- javil zvezni urad o zaposlitvi ameriških žena.

Trenotno še ni pomanjkanja ženske moči razen v bolniško- strežniški službi, deloma pa tu- di po uradih, ko primanjkuje strojejskih. Toda tudi ti pojavi so bolj krajevnega, ne pa splošne- ga značaja. Tako je n. pr. za- poslenih v San Diego, Cal., 18% žensk v industriji za letala, do- čim jih je zaposlenih v isti stroki v New Yorku le 8%.

V industriji za zrakoplovstvo se opaža močno naraščanje žen- ske zaposlitve, zlasti tistih žen, ki so bile zaposlene pri tej stroki že med zadnjo svetovno vojno in imajo skušnje. Radi plače so zapustile delo po pisarnah in se zopet sprijaznile s strojem.

Koliko ženskih moči bo resni- čno potrebnih se bo razvidelo tekom razvoja dogodkov in ča- sa. Politika vlade obstoja v tem, da se v vprašanju ženske zapo- slitve v vojni industriji čaka in stoji na straži.

Splošni pregled ženske zaposlitve

Položaj na ameriškem delav- nem trgu v zvezi z vprašanjem ženske zaposlitve nam nudi tole sliko: ena tretjina delasposob- nih žensk nad 14. leti je zaposle- na. Po številkah gre za 18,946, 000 delavskih žensk, a na razpo- lago jih je še 37,909,000. Polovi- ca zaposlenih žensk je poroče- nih. Na splošno so že priletne in je 31% od teh skoro 19,000,000 zaposlenih žensk starih 45 let in navzgor.

Četrtna zaposlenih žensk dela v pisarnah, petina dela v tovar- nah kot na pol strokovno uspo- sobljena. Zelo malo žensk je za- poslenih v rudokopih ali pri gradbah.

Od 38,000,000 nezaposlenih žensk je 3,887,000 takih, ki so še v šolah in 5,500,000 takih, ki so stare nad 65 let. Kakih 32, 300,000 je zaposlenih v hišnem gospodinjstvu. Iz tega kadra se bodo rekrutirale ženske moči, ki bi bile potrebne v obrambni in- dustriji.

Napol slep gre k vojakom

George H. Burdette iz Bed- forda je star 23 let in moral je iti k vojakom. Na eno oko je oslepel za vedno. Njegovi star- ši trdijo, da bo kaka možna po- škoda na drugem očesu povzro- čila fantu, da bo sploh slep.

Začele so se akcije in stavila vprašanja, zakaj takega vojaka pošiljati na Korejo. Za Burdet- ta, ki je že odšel na Korejo, so se zavzeli senatorji in kongres- niki, ki so storiли potrebne ko- rake pri vojaški oblasti. Vojaška oblast je prišla na dan s tola- žilnimi izjavami, da se bo zdrav- stveno stanje 23-letnega Bur- detta še enkrat preiskalo ozi- roma, da ostane na ladji na Ja- ponskem in da ne gre na Kore- jo.

Poroka

V soboto, 6. oktobra se bosta poročila Miss Rose Carolyn Ba- vec, hčerka Mr. in Mrs. John Bavec, 18228 Marcella Rd., in Mr. Joseph Kovačič, sin Mr. in Mrs. Andrew Kovačič, 61 E. 211 St. Ženin je graduiral 9. junija iz Case Institute of Technology ter je član več častnih organi- zacij. Bilo srečno!

Iranci niso sami sposobni, da bi čistili petrolej

TEHERAN, 18. junija — Po- litično ozračje v iranski presto- lici je pod vtisom novih not, po- gajanj in posredovanj.

Britanski zunanji minister Herbert Morrison je poslal ose- bno pismo iranskemu predsedni- ku Mossadeghu ter je bial gle- de tega pisma rečeno le, da Ve- lika Britanija goji upanje, da se bodo pogajanja glede iranskega petroleja vršila in končala v pri- jateljskem razpoloženju.

Predsednik Mossadegh je zo- pet zbolel, toda to pot je ostal doma na svojem domu in se ni "zabarikadiral" v poslopje pa- rlamentarja.

Ameriški poslanik Grady je posredoval tako pri Angležih kot pri Irancih, da naj se razgo- vori vršijo hladno in trezno ter naj se ne pridaja olja na ogenj.

Angleški strokovnjaki so iz- javili, da bo produkcija petrole- ja pod iranskim vodstvom padla na ničlo že v razdobju 6 mese- cev. Iranci so morda sposobni, da proizvajajo in izvažajo su- rov petrolej, toda ne znajo ga čistiti. Morda jim bo uspelo, da ga očistijo za domačo potrebo, toda tudi tu petrolej bo nezna- ten, tako po kvaliteti kakor tudi kvantiteti.

Angleži so večino civilnih dru- žin že odstranili iz mesta Aba- dana, kjer je središče rafinerij- ske industrije.

Britanci so pripravili plača- ti iranski vladi "nekaj na rač- un" v gotovini, ker iranska vla- da zahteva, da se ji izročijo vsi dohodki družbe od marca na- prej.

Danes (v torek zvečer) se bo sestala angleška delegacija z iransko na nadaljna pogajanja.

Fantastična zgodba iz zadnje vojne— šest let živi pokopani vstali iz groba

VARŠAVA 18. junija—Ne- ki nemški vojak je bil zakopan šest let v zapuščenem "bunker- ju", kamor so Nemci spravili hrano. Sedaj je prišel iz bun- kerja in pripovedoval: Kakih 20 milj od poljskega pristanišča Gdynije je bil skrit od zadnje vojne. Brada mu je med tem zra- sla do kolen in njegovi lasje mu padajo do peta. Ker je živel vso to dolgo dobo v temi, je tudi oslepel.

Ko so bližnji poljski delavci opazili to strašno pojav, so se razgubili na vse strani.

Z njim je bil še drugi podob- ni nemški jetnik, toda kakor hi- tro je prišel iz bunkerja na svet- lo, ga je zadela srčna kap, kate- ri je podlegel na mestu.

Cudni jetnik je povedal, da je bil poprej v Berlinu in da ima 32 let.

Najprvo je bilo zakopanih v bunkerju šest nemških vojakov. Ko so se Nemci umikali pred rusko vojsko, so spustili bunker v zrak in s tem zabrisali vhod v bunker. Pri tem niso vedeli, da se je v notranjosti bunkerja na-

TRI MILIJONE ŽRTEV NA KOREJI

New York, 18. junija — "Vojna na Koreji je stala tri milijone Korejcev njihovo življenje. Deset milijonov Korejcev je izgubilo svojo streho. Nadaljni milijoni Korejcev so izgubili vse, kar se more imenovati lastnina posameznika."

To so izjave dr. You Chan Yanga, korejskega poslanika pri ameriški vlad- i, ki je prevzel predsedstvo odbora in organizacije, ki se je osnovala za pomoč Koreji.

Kontrola ostane— inflacije ne bo?

WASHINGTON, 18. junija — Ravnatelj za mobilizacijo Wilson se je izrazil optimistično o voj- ni produkciji in rezultatih, ki jih je prineslo nadzorstvo nad ceni- mi in mezdami v ameriškem go- spodarskem življenju. To nad- zorstvo je predvsem zajelo in- flacijo, trdi Wilson.

Wilson je naglasil, da se nad- zorstvo nad cenami in nad mez- dami ne bo popustilo. Cene na drobno so še previsoke in je skrb zvezne vlade, da jih prisil- na pot navzdol.

Wilson je napovedal, da bo Amerika leta 1953 lahko proiz- vedla mesečno 50,000 letal. Gle- de kvalitete in primerjave ame- riških in sovjetskih letal je Wil- son prepričan, da je ameriško letalstvo odlično; tudi ameriški tanki prekašajo ruske, vklju- b temu pa morajo stati ameriški strokovnjaki na straži.

Direktor Wilson je omenil zadnji govor predsednika Tru- mana, ko se je Truman obrnil na ameriško ljudstvo, obrazložil po- trebo po nadzorstvu mezd in cen in apeliral za podporo od ljud- stva. Wilson je dejal, da je pri- šlo ogromno število pisem in br- zojav, iz katerih se razvidi, da Trumanov apel na ameriško ljudstvo ni naletel na gluha uše- sa. Kontrola naj bo še strožja.

Direktorij AJC

Jutri, v sredo zvečer ob 7.30 uri se vrši seja direktorija Ame- riško-jugoslovanskega centra na Recher Ave. Prosi se vse direk- torje, da so točno navzoči na seji.

Nov močan vdor v Severno Korejo; letalski boji na korejskem nebu

Stavka mornarjev se širi; Truman drži roke proč

NEW YORK, 18. junija — Stavka mornarjev zavzema ve- dno večji obseg. Na stavki je trenutno 60,000 mornarjev vzhodne in zapadne obale. Na- meščenstvo, organizirano v CIO, je izjavilo, da ne bo odplula no- bena potniška ameriška ladja iz ameriških pristanišč, dokler ne bo rešen spor.

Prizadetih je kakih 23 večjih ameriških pristanišč, odpluti pa ne more okrog 650 potniških la- dij, ki sedaj čakajo v pristani- ščih.

Tu je ladje, dalje ladje, ki vo- zijo vojaške tovore, ladje, ki pre-važajo bencin in ladje, ki so v službi vojne oblasti, zlasti s pre-važanjem četa na Korejo, poslu- ževanje nemoteno.

Razlika za \$15.00
V kolikor je razvidno iz izjav delodajalcev in delojemalcev, gre za razliko 15 dolarjev na mesec, ko zahtevajo unije 415 dolarjev, a delodajalci bi bili pri- pravljene dati le največ 400 do- larjev mesečno.

Nadalje zahtevajo stavkajoči, da se zmanjša delovni čas od 48 na 40 ur tedensko, da se sprej- me formula o 25% povišanju mezd, da se plačajo počitnice in la se odstranijo dosedanje do- ločbe pogodbe, ki so bile po svo- ji vsebini dvomljive in so se da- le tolmačile na različne načine.

Truman drži roke proč

Predsednik Truman je bil na- prošen od strani lastnikov ladij, da poseže v ta spor in uporabi določbo zakona Taft-Hartley, da se izreče, da se nastop stavke mora odložiti za 80 dni, dokler se ne ugotovi zakonitost oziro- ma nezakonitost stavkovnega gi- banja.

Predsednik pa se je postavil na stališče, da ni mesta za upo- rabo teh določil, ker s stavko ni- so prizadeti interesi zvezne dra- žave v tem smislu kakor jih predvideva zakon. Državna obramba ni ovirana.

KITAJCI VABIJO MLADINO V DOMOVINO

SINGAPORE, Malajski polo- tok, 18. junija—Pod parolo "vr- nite se v mater domovino Kitaj- sko," je iz Singaporea odšlo mnogo študentov in študentk brez vednosti staršev na Kitaj- sko. Starši se trudijo, da se otro- ci povrnejo, angleška oblast pa odgovarja, da ni vrnitve nazaj, razen če pobežijo "obudijo popol- ni kes in se spokorijo."

TUDI ZA FRANCOZE VOHUNJO

PRAGA, 18. junija — Danes se je začel proces v glavnem me- stu Slovaške Bratislavi zoper 11 obtožencev, ki so osumljeni, da so vohunili to pot ne v prid Amerike ali Velike Britanije, temveč—Francije.

Na obisk

Poznana Mr. in Mrs. Louis Oswald, ki vodita trgovino na 17205 Waterloo Rd., sta se v nedeljo podala na obisk v Biwa- bik, Minn., kjer biva Mrs. Jo- hana Zalar, sestra Mr. Oswalda, s katerim se nista videla 14 let. Želimo jima mnogo zabave.

KOMUNISTI SE UMKAJO; NI ZNAKOV NOVE OFENZIVE

TOKIJO, 18. junija—Osma ameriška armada, ki nosi glavno breme bojev na Koreji je prešla preko 38. paralele severno od korejske prestolice Seoul in udrla v komunisti- čne postojanke na zapadni fronti, kjer naj bi komunisti zbirali svoje moči za otvoritev tretje ofenzive.

Tudi na ostalih delih korej- ske fronte se je povečala živah- nost zavezniških čet. Na splo- šno so zavezniki od 10 do 30 milj v notranjosti severne Koreje vzdolž 38. paralele.

Uspešna bitka v zraku

Zavezniško letalstvo se je spo- prijelo z 25 sovražnikovimi leta- li v bližini mandžurijske meje. Eno letalo je bilo sestreljeno, 6 močno pokvarjenih; zavezniške eskadrila se je vrnila nepoškodovana na svoje baze.

Ko so oddelki osme ameriške armade navalili na zapadni fron- ti na komunistične postojanke so prešli čez 30 milj severno od Seoula, mesta, ki je bilo večkrat v nevarnosti, da ga zavzamejo komunisti, ter so razpršili komu- nistične skupine, ki so se umak- nile dalje proti severu.

Na nobenem sektorju ni bilo opaziti močne in pomembne obrambe.

Kitajci nepripravljeni na ofenzivo?

Da li se zbirajo na zapadni fronti močnejše in pomembnej- še komunistične čete, ki bi bile sposobne začeti tretjo ofenzivo, vključ dosežanj težkim pora- zom, se ne da prevedeti. Po- veljnik kojne vojske general Van Fleet je napovedal, da je sicer računati s tretjo ofenzivo komunistov; podlago za nje- go napoved mu je dalo ojače- nje, ki prihaja komunistom iz sosedne Mandžurije. Vendar tu- di oddelki osme armade, ki se vdrla globoko v notranjost za- padne fronte, kjer naj bi se zbi- rala glavnina, niso mogli odkriti kakih posebnih sovražnikovih strategij, ki bi kazale na sko- rajšnjo ofenzivo.

Zavezniško detalstvo je bom- bardiralo severno korejska me- sta, predvsem mesto Pjong- yang, ki je središče komunisti- čne severne Koreje, dalje pa me- sto Sinuiju, ki leži tik ob mand- žurijski meji.

SENATOR PREDVIDEVA VOJNO

WASHINGTON, 17. junija—Demokratski senator George je izjavil, da je prepričan o tem, če se vojna na Koreji ne konča v najkrajšem času pod pametnimi pogoji, bo ta vojna izhod za tretjo svetovno vojno.

Senator George je dalje re- kel, da nikakor ni za to, da bi se vojna na Koreji končala na- tak način, da bi pustila Korejo še nadalje deljeno med severom in jugom. Znana 38. paralela mora izginiti.

V zadnje slovo

Članice društva sv. Ana, št. 4 SDZ so prošene, da pridejo nocoj ob osmih v železov po- grebni zavod na 6502 St. Clair Ave., da izkažejo zadnjo čast umrli članici Katerini Perme, v sredo jutraj ob 9. uri pa se po možnosti udeležijo njenega po- greba.

ZADNJE VESTI

WASHINGTON, 18. junija—Šef jugoslovanske generalne- ga štaba, gen. Popović, ki se je nahajal v Ameriki tri tedne radi dobave orožja jugoslovanske ar- madi, je ob zaključku pogajanj izjavil, da so bili v doslečni zado- voljivi uspehi. Ameriški zastop- niki so naglasili, da je Amerika pripravljena dati Jugoslaviji mnogo vojnega materiala pod splošnimi pogoji, ki so, da ta vojni material ne bo šel v kako drugo državo brez ameriškega soglasja.

Gen. Popovića je sprejel tudi državni tajnik Dean Acheson.

DETROIT, Mich., 18. junija—Vozniki cestnih železnic in avto- busov, ki so bili v stavki, ki je trajala 59 dni, so šli nazaj na delo. Stavkajočih je bilo kakih 2,500 voznikov, od katerih je za časa stavke vsakdo na izgubi za najmanj \$700.

WASHINGTON, 18. junija—Kongres pretresa načrt novega zakona, ki naj nadaljuje nad- zorstvo nad cenami, mezdami in stanarinami, ker dosedanj za- kon poteče 30. junija. Kongres razmotriva priporočilo admini- stracije, da bi se dalo predse- dniku Trumanu več oblasti, da bi lahko vodil zadosno nadzorstvo nad ameriškim gospodarstvom v času, ko se gradi narodna obramba.

WASHINGTON, 18. junija—Madžarska vlada je imenovala za svojega poslanika v Ameriki dr. Emila Weil. Dr. Weil je po poklicu zdravnik in je v tem svojstvu bil tudi tajnik madžar- ske zdravstvene unije. Dr. Weil je komunist še izpred vojnega časa.

WASHINGTON, 18. junija—Vojaško poveljstvo namerava počenši s julijem do konca de- cembra odpustiti okrog 100,000 prostovoljcev, ki so stopili v službo po izbruhu sovražnosti na Koreji.

Poset delavnice slepih

Na zadnji seji krožka št. 1 Progresivnih Slovencev so članice sklenile posetiti delavnico sle- pih pod vodstvom Cleveland So- ciety for Blind, ki se nahaja na 2275 E. 55 St. Vse one članice, ki se želijo pridružiti temu po- setu, naj bodo gotovo navzoče v četrtek popoldne med 12. in 12.30 uro pred Slovenskim de- lavskim domom na Waterloo Rr., odkoder se skupno podajo tja. Ako katera želi iti narav- nost na naslov delavnice naj bo gotovo tam pred 1.30 uro.

V bolnišnici

V Doctor's bolnišnico je bil odpeljan poznani Peter Šter iz 19302 Arrowhead Ave., tajnik društva Združenih bratje, št. 26 SNPJ. Ves ta čas bo vodila taj- niške posle njegova žena, Mrs. Mary Šter. Želimo mu skoraj- šnjega okrevanja!

"ENAKOPRAVNOST"

Owned and Published by
THE AMERICAN JUGOSLAV PRINTING & PUBLISHING CO.
6231 ST. CLAIR AVENUE CLEVELAND 3, OHIO
Henderson 1-5311 — Henderson 1-5312
Issued Every Day Except Saturdays, Sundays and Holidays

SUBSCRIPTION RATES—(CENE NAROČNINI)
By Carrier and Mail in Cleveland and Out of Town:
(Po raznašalcu in po pošti v Clevelandu in izven mesta):
For One Year—(Za eno leto) \$8.50
For Six Months—(Za šest mesecev) 5.00
For Three Months—(Za tri mesece) 3.00

For Canada, Europe and Other Foreign Countries:
(Za Kanado, Evropo in druge inozemske države):
For One Year—(Za eno leto) \$10.00
For Six Months—(Za šest mesecev) 6.00
For Three Months—(Za tri mesece) 3.50

Entered as Second Class Matter April 26th, 1918 at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the Act of Congress of March 3, 1879.

104

L. C. VOLITVE V ITALIJI

(1)

Italijo štejejo za najbolj katoliško državo na svetu, italijansko ljudstvo za najbolj katoliško. V resnici je v Italiji čez 99% katolikov. Italijan ne moli, Italijan naravnost zahteva od Boga, kar hoče imeti od njega; to je resnica.

Tudi je resnica, da je italijanska komunistična stranka po številu pristašev za komunistično stranko v matici komunizma v Rusiji, najmočnejša komunistična stranka v Evropi. Za njo je na drugem mestu francoska komunistična stranka. Nekateri razlagalci komunizma navajajo, da je v Evropi razširjen komunizem, h kateremu se pristopa prostovoljno najbolj ravno v dveh romanskih, a istočasno dveh deželah, ki jih smatra katoliška cerkev najbolj za svoje. Kot vzrok tega pojava navajajo, da je cerkev, ki povzdiguje avtoriteto po božjem izvoru in uboganje, vzgojila tekom dolge dobe duševno razpoloženje, ko je ta pojem avtoritete in uboganja rodil nasprotni tabor, ki ga sedaj ruši, to pa da dela komunizem. Pripominja se nadalje, da v državah, kjer je vladala večja svoboda v razlaganju intimnih verskih čustev, svobodnega komunizma, ki bi pomenil kaj bistvenega na državnem in družabnem polju, ni. Tako razlagajo pojave v protestantskih državah in navajajo en razlog, med mnogimi drugimi, zakaj se v teh deželah ni mogel razbohotiti komunizem. (Da se pravilno tolmači izraz svobodni komunizem, naj bo v boljše razumevanje navedeno, da so komunistične stranke v državah sovjetskega bloka več ali manj prisilnega značaja.)

Toda če je resnica, da je italijanska komunistična stranka najmočnejša izven ruske oziroma izven železnega zastora, odgovarja tudi resnici, da so italijanski komunisti najmanj komunistično izobraženi in ne moremo trditi o italijanskih komunistih, da gredo skozi vse ogenj strankarskih preskušanj, kot je to pravzaprav za vsakega pristaša komunistične partije potrebno. Lenin je zahteval, da bi morala biti komunistična stranka "elitna," ne pa množična stranka. Vsak pristaš bi moral poznati ideologijo stranke in njeno organizacijo, prestati preskušnjo in ob vstopu v strankine vrste položiti prisego zvestobe in pripravljenosti, da gre povsod, kamor ga bo poslala stranka in bo storil vse, kar bo narekovala stranka.

Pri zadnjih občinskih volitvah v Italiji je italijanski komunizem na splošno obdržal svoje položaje po številu oddanih glasov. Po pomembnosti občinskih uprav je izgubil na severu, pridobil na jugu Italije. Tam je tudi pomnožil svoje glasove. Objektivno presojanje tega pojava nas sili v prvi vrsti, da ugotovimo, da komunistična pridobitev glasov na jugu Italije ni trajnega, marveč veliko bolj slučajnega značaja oziroma razmer, ki vladajo na italijanskem jugu, ki pa se lahko spremenijo čez noč in se pojavi nasprotno navdušenje kakor da bi zapalil kup slame. Težko je najti v Evropi pomembno državo, kjer bi se jug tako bistveno ločil od severa, kakor je to ravno slučaj v Italiji; naj bo to versko, gospodarsko, karakterni ali socialno. Severna Italija je dala Italiji državno zamisel, državniške, ki so v praksi pred 80 leti združili italijanske drobce v eno državo. Kolikokrat se sliši ime severno italijanskega državnika Machiavellija, ki pomeni državno filozofijo, da namen posvečuje vsa sredstva. Torej, če si je izbralo državno predstavništvo kak cilj, mu za dosego tega cilja ni treba izbirati sredstva in premišljati, da-li so ta sredstva pravilna, moralna, pogodbeni in podobno. Severna Italija je dala drugo državno filozofijo, katere oče je Mazzini, rekli bi moderni, narodno prežet, z duhom sodobnosti prepojen državnik. Toda severna Italija je dala predvsem moža z imenom Garibaldi, katerega osvaja vsako italijansko revolucionarno gibanje, če ne za svojega očeta, pa vsaj za svojega pokrovitelja. Tako tudi italijanski komunisti. Ime Garibaldi vleče doma in v tujini in je dovezeto tudi za ameriške Italijane. Garibaldi je bil tudi v Ameriki, ko je šlo v prejšnjem stoletju za gibanje za zedinjeno Italijo.

Severna Italija je dala v poznem srednjem in začetnem novem veku Italiji in človeštvu velike gigante duhovnega sveta, naj bo to v pesništvu, slikarstvu, kiparstvu in stavbarstvu, in severna Italija je tista, ki nosi še vedno zastavo današnje italijanske kulture in civilizacije. Kakor v kulturi tako tudi v gospodarstvu presega sever daleko jug Italije. Na severu je bilo nadalje med drugimi rojstvo in sedež svoječasno pomembne italijanske socialno-demokratske stranke ter enako rojstvo italijanskega fašizma, čeprav se je pohod na Rim, pripravljen na severu, izvršil iz juga proti Rimu.

UREDNIKOVA POŠTA

V spomin prijatelju in članu Čitalnice SDD

Cleveland, Ohio—Odprta noč in dan so groba vrata, in list za listom pada.

Zopet je pobrala neizprosna smrt prijatelja in zvestega člana Čitalnice Slovenskega delavskega doma na Waterloo Rd., družinskega očeta, starega očeta in soproga Gašperja Jelovšek. Podlegel je dolgo trajni bolezni dne 7. junija, pogreb se je vršil 11. junija po civilnih obredih iz Zeletovega pogrebnega zavoda na lepo pokopališče Lakeview.

Dragi prijatelj Gašper! Poznal sem te nad 30 let kot mirnega in poštenega človeka, ki je bil skrben soproj in dober oče svojim otrokom. Bil si tudi zvest član naše čitalnice SDD na Waterloo Rd. Vedno si bil pripravljen pomagati, kjerkoli Ti je bilo mogoče, in kot Te bo pogrešala soproga in družina, tako Te bomo pogrešali mi čitalničarji, ker si bil mirnega in poštenega značaja. Spoštovali smo Te vsi, ki smo Te poznali kot naprednega moža, ki bi rad pomagal vsem izkoriščanim, vsem onim, ki jim niso njih pota življenja posejana z rožicami, kakor niso bila Tebi, prijatelj. Trpel si in upal, da Tebi in vsem drugim sotrpomom zasveti boljše in svetlejše sonce v življenju, a v tem upanju Te je zalotila neusmiljena smrt, ki Te je obenem rešila težkega trpljenja.

Dokončana je pot Tvojega življenja, kot bo končana nas vseh enkrat. Počivaj, prijatelj, v miru v ameriški zemlji! Družini, sorodnikom in prijateljem pokojnega pa moje iskreno sožalje!

Anton Jankovič,
tajnik Čitalnice SDD.

Novi tipi montažnih hiš

Tovarna lesenih montažnih hiš "Novogradnja" v Zavidovičih v Bosni bo letos do konca leta izdelala nad 500 stanovanjskih hiš z dvema stanovanjema. Delovni kolektiv te tovarne je že v precejšnji meri premagal začetne težave zaradi pomanjkanja strokovnih delavcev, kar je imelo za posledico, da kakovost izdelanih montažnih delov sprva ni ustrezala. Montažne hiše, ki jih sedaj izdelujejo, so že mnogo boljše od tistih, ki so jih izdelali lani, ko je tovarna začela obratovati. Marsikaj pa bo treba v podjetju še izboljšati, da bo izdelek res ustrežal tudi glede kakovosti izdelave. Da čim bolj ugodijo potrebam naročnikov, bodo v tovarni sredi leta začeli izdelovati nov tip montažne hiše za samske delavce in naposled nov tip montažne hiše za poslovne prostore.

Tudi novosadska velika tovarna betonskih montažnih hiš "Beton" bo v kratkem začela izdelovati nov tip montažne hiše, ki bo boljše od dosedanjega, čeprav bo za okrog 30% cenejši, montažo pa bo mogoče izvršiti še enkrat hitreje. Predvsem bo za ta novi tip potrebno manj gradbenega lesa, ker bo hiša imela skoraj ravno streho, sestavljeno iz betonskih elementov.

(Po "Slovenskem poročevalcu")

NOVI PARKI IN NASADI V SRBSKIH MESTIH

Končana je letošnja pomladna akcija za ureditev novih parkov in nasadov v mestih in industrijskih krajih Srbije. Novi parki in nasadi zavzemajo 430 hektarov. Posadili so nad dva milijona drevese in posejali 2,300 kilogramov semen. Stroški so znašali 6,767,500 dinarjev. Najbolje so opravili to delo v Šabcu, kjer so presegli plan za 400%.

V "Enakopravnosti" dobite vedno sveže dnevne novice o dogodkih po svetu in doma!

BOGO. GRAFENAUER:

KAKO SO V STARIH ČASIH SODILI ČAROVNICAM

Najstarejša podlaga čarovniških procesov je brez dvoma stara ljudska vera—izvirajoča iz nepoznanja naravnih pojavov in sil—v čarobna sredstva, ki naj bi omogočala posameznim, v to posvečenim osebam povzročati bolezen pa tudi ozdravljanje; z njimi naj bi se dalo obvarovati divjih živali in drugih nesreč, povečati rodovitnost polja in ljudi ali tako rodovitnost tudi preprečiti, pričarati ljubezen ali sovraštvo, lepo vreme ali neurje, usmrtiti sovražnika itd. Ta ljudska vera, ki je izvirala še iz poganskih časov in še danes jasno odseva iz marsikaterih narodopisnih dokumentov (primerjaj zagovore, šege, bajke in pripovedke), jasno priča, kako brezuspešen je bil v prvih stoletjih po pokristjanjenju Slovencev trud cerkve, da bi to pogansko praznoverje zamenjala s svojim, ki seveda prav tako malo temelji na poznanju prirodnih sil, da namreč bog neposredno odloča o vsem, kar se zgodi. Ljudstvo je še vedno verjelo v čarovnice in njihove zločine. Ta ljudska vera se jasno kaže kot podlaga prvih čarovniških procesov pri nas (pri Veroniki Deseniški zaradi ljubezenske čarovnije, pri ostalih procesih 15. stoletja in pri ljubljanskem l. 1513 zaradi poskusa umora z uporabo voščene figure). Pri teh procesih velja še pravilo, da se ne kaznuje čarovnica zato, ker je čarovnica, marveč za konkretno kaznivo dejanje.

V zvezi s preganjanjem največjega srednjeveškega krivoverstva—albigenzov, katarov, valdenzov ali bogomilov, kakor so se že imenovali njegovi nosilci—se je od 13. stoletja dalje razvila v okviru uradne cerkvene sholastične filozofije druga, mnogo strašnejša in nevarnejša podlaga čarovniških procesov. Sholastična filozofija namreč razvije—pri tem je sodelovala tudi najuglednejši klasik katoliške filozofije Tomaž Akvinski—teorijo o zvezi ljudi s hudičem, o njegovem češčenju, telu, snem združevanju z njim, o onečaščenju hostij, o ubijanju majhnih otrok, o shodih čarovnic itd. S tem je stara ljudska vraževernost dobila novo, prav tako vraževerno "versko-znanstveno" podlago.

Doslej ni več poglavitni predmet pri preiskavi proti osumljenemu dokazovanje konkretnega zločina, marveč njihov odnos do hudiča. Duhovniška sodišča, ki so v romanskih deželah imela za nalogo preganjanje krivoverstvom in čarovništvu, so se namreč naslonila pri izdelavi svojega sodnega postopka neposredno na te norosti sholastične filozofije; z uporabo mučenja ob preiskavi proti obtoženemu pa so dobila od obtožencev tudi "praktično priznanje," da "teorija ustreza dejstvu." Tako se je zgodilo, da je preganjanje čarovnic na tej novi podlagi dobilo leta 1484 v posebnem pismu papeža Inocenca VIII. nemškimi inkvizitorjem teoretično potrjeno in praktično priporočilo najvišje cerkvene instance. Kljub poznejšemu zatrdjevanju, da pri pismu ni šlo za ugotavljanje "verske resnice," ostane vendarle dejstvo, da se je poslej prav s pomočjo tega papeškega pisma vera v čarovine postavljala kot versko vprašanje in da je prav to pismo bistveno pripomoglo pri prodoru preganjanja čarovnic.

Postopek, kakor se je izoblikoval pri duhovniških sodiščih, je ob novih nazorih o čarovništvu nujno moral postati edini obrazec, po katerem se je šlo dalo preiskovati take primere. Pri novem, vedno bolj prevladujočem bistvu teh procesov

(zveza s hudičem) seveda ni šlo več za stvari, ki bi jih bilo obtožencu mogoče dokazati na kakršen koli stvaren način. Sodni postopek se zato nujno zveže z mučnimi pripravami, "resnice." Tudi pri nas se v 16. stoletju uveljavi takle postopek preiskave proti čarovnicam. Sodnik je obtoženca najprej zlepa zasliševal, ne da bi ta vedel, za kaj prav za prav gre. Poskušal ga je toliko zvesti, da so prišle njegove izjave v majhna nasprotja. Ne glede na to, ali se je to posrečilo ali ne, glede na to, ali je osumljeni priznal veliko, malo ali nič, v vsakem primeru je sledilo "ostro" zasliševanje. Potem ko so na ostuden način preiskali slečnega in po vsem telesu obritega obtoženca, ali nima kakih (materinskih) znamenj, ki ne krvavijo kakor koža druge (včasih so jih odkrivali prav na najbolj skritih delih telesa) in ki naj bi jih napravil hudič ob sklepanju pogodbe z obtoženim, je prišla prva stopnja mučenja, privijanje palcev (pri nekem procesu iz leta 1675 iz Strasa pravi zapisnik: "... prsti postanejo pod palčnim vijakom tako tanki kakor papir"). Druga stopnja mučenja so trije stopnjujoči se načini bolečega vezanja obtoženca; sledi natezalnica; če tudi ta ne pomaga, še "čarovniški stol" (stol s prirotenimi konicami na sedalu), na katerem mora preseleti žrtev te sholastične teorije večkrat po 24 ali celo 48 in več ur zdržema. Če tudi vse to ni nič pomagalo, so sodniki uporabljali tudi še druga sredstva, na primer žganje podplatov z razbeljenimi ploščami, posebne oblike, ki so povzročali opekline, z naostrenimi lesenimi ostmi nabito "špansko" postelj (ta je bila pri nas sicer prepovedana, a kljub temu v uporabi), končno preprečevanje spanca, združeno z vsakdanjim mučenjem (v nadaljnjem pri nas znanem primeru do 6 dni). Sodniki so imeli za svoje zasliševanje pri tej "preiskavi" kar cele obrazce vprašanj, ki so v različnih oblikah do gnusnih podrobnosti poizvedovala o zvezi obtoženega s hudičem, o udeležbi na čarovniških shodih, o letanju po zraku, o raznih čarovniških sredstvih, kuhanju nevitne toče, o povzročanju bolezni, predvsem pa tudi o soudeležnicah pri vseh teh "zločinih."

Dolgotrajno mučenje je navadno doseglo, da je živčno zlomljeni obtoženec potrdil vse, kar so zahtevali od njega. Pa tudi takemu, ki ni ničesar priznal, je to le redko pomagalo. Ali so ga mučili, dokler ni umrl (takih primerov poznamo mnogo skoraj pri vseh večjih procesih pri nas) in je sodnik nato poročal, da je "hudič med trudiščem prišel po zapisano mu dušo," ali pa so razlagali njegovo molčanje kot odpor s hudičevu pomočjo in ga vendarle postavili na grmado.

Pri trdovratnem ugovarjanju obtoženca so večkrat uporabljali tudi različne čarovniške preiskuse, med katerimi je bila zlasti vodna preskušnja zelo priljubljena. Obtožencu so zvezali roke in noge ter ga vrgli v vodo. V vodi so ga tehtali s posebno čarovniško tehtnico in, če je pokazala ta "preveliko" ali "premajhno težo," je veljalo oboje kot dokončen dokaz za krivdo obtoženega. (Tavčar je torej vodno preizkušnjo prikril po drugi starejši obliki zgodnjersrednjeveške "božje sodbe.")

Konec čarovniškimi procesom je napravilo šele prosvetljenstvo s svojim proučevanjem prirode, ki je izpodbilo vse cerkvene domisleke o vzrokih na-

ravnih dogodkov. Seveda pa čarovniški procesi ne izginejo na ta način, da bi se jim odrekli prosvetljeni fevdalni sodniki, marveč tako, da jih začne nastajajoča birokracija—predstavnik meščanskega elementa v državni organizaciji—močno zavirati. Vse zadeve v zvezi s čarovništvom naj bi obravnavale deželno knežji sodnik, čigar vzdrževanje v času procesa pa je bilo tako drago, da so zaradi tega procesi polagoma pojenjali. V prvih desetletjih 18. stoletja pa se uveljavi celo zahteva centralnih uradov, da je treba vse procese izročiti v revizijo njim, kar je na eni strani še podražilo postopek, na drugi strani pa tudi v praksi pomenilo odpravo smrtnih kazni za čarovnice (tako vidimo, da Tavčar tudi v tem pogledu ni očrtal popolnoma pravilno sil, ki so nasprotovale čarovniškim procesom, ko je zaradi dramatičnega dogodka postavil v prvo vrsto borcev proti procesom freisinskega škofa).

Tako obsežnega zgodovinskega pojava, kakor je preganjanje čarovnic, seveda ne moremo pustiti brez razlage. Nujno mora imeti svoje globlje vzroke. Omejimo se najprej na naše domače gradivo, potem pa primerjajmo zaključke na tej podlagi z rezultati, ki jih daje širše proučevanje tega problema.

Med obtoženci najdemo moške kakor ženske, petletne otroke pa tudi skoraj stoletne starčke in starke. Edina meja je bila—razredna pripadnost. Obtoženci pripadajo skoraj izključno najnižjim družbenim plastem—podložnim kmetom, viničarjem, beračem. Ponovno, naletimo pri procesih na primere, da se hoče zemljiški gospod iznebiti po tej poti upornega podložnika, ki noče izpolnjevati svojih obveznosti, ali človeka, ki je z njim zaradi česa drugega v sporu. (Tako gre pri vseh treh procesih, ki so nam znani iz 15. stoletja, za neposredni interes fevdalca, da spravi obtoženca s poti; podobne primere srečamo še 1583 v Hartbergu, 1653 v Somereggju, 1677 v Ormožu, 1694 v Turnu ob Kolpi, 1700 na Kozjem.) Pripadniki višjih stanov pa, dasi so bili večkrat obtoženi krivoverstva, skoraj nikoli ne pridejo pred sodnika: ali že sodnik prisili pričo (navadno kakega "čarovnika," ki med mučenjem našteva svoje soudeležence), da svoje obdolžitve umakne, ali pa se ne glede na to ne dotakne osumljenca, ki se večkrat tudi odkupi).

Posebej je treba poudariti, da val čarovniških procesov v drugi polovici 16. stoletja, združen z odločbo proti potepuhom (1580), koristi pri reševanju različnih spornih vprašanj. V drugem razdobju, v času reformacije, jih uporabljajo za uničenje kmečko-plebejskih sekt. Na drugi strani pa zlasti v 17. stoletju poskušajo zemljiški gosposdje z uveljavljanjem versko podprtega nauka o vplivu čarovnic na podložniško gospodarski položaj spraviti kmečko upornost na stranski tir, zaostri notranje spore na vasi in tako omrtviti kmečko gibanje. (Primerjaj pomen razizma v razdobju imperializma!) Procesi proti čarovnicam so torej v neposredni zvezi z borbo fevdalizma za obstanek, orožje v rokah plemstva in duhovščine. Ko se v 18. stoletju meščanstvo toliko gospodarsko okrepilo, da jasno prevzame v svoje roke smer gospodarskega razvoja in začne sodelovati tudi v nastajajoči birokratski upravi, izgine tudi ta zunanja ideološka oblika

boja proti kmečki revolucionarnosti.

Če primerjamo te zaključke z razvojem drugod, najdemo njihovo potrldilo: v Italiji, kjer se začela zaradi posebnega značaja tamošnjega fevdalizma in gospodarskega razvoja vpliv meščanstva na politično življenje že v 13. stoletju, to je v času, iz katerega imamo izpričan prvi čarovniški proces sploh (1235 v Tjerju, prva čarovnica pa je bila sežgana, kolikor se ohranjeni viri, 1275 v Toulousi takih procesov v širši obliki sploh ni bilo; v Franciji, kjer se kapitalistični razvoj, seveda v primitivnih oblikah, uveljavlja že na prelomu med 15. in 16. stoletjem, se tudi čarovniški procesi v tej dobi znatno omejeje; v Nemčiji, kjer je razvoj podooben našemu, ne velja to le za gospodarstvo, marveč tudi za procese. Tako v Franciji kakor v Nemčiji je končno preganjanje najostrejših prav pred svojim koncem. In prav iz tega časa iz 15. stoletja imamo govor Jeana Taintureja, ki postavlja jedro spora okrog čarovništvo prav na področje boja za stari družbeni red "Če bi se uveljavilo čarovništvo, ki je hušje od bogoslužja poganov, sramotnejše kakor greh krivoverstva in nevera Saracenov, se zrušita država in družba, hudo beži se zmagoslavno polaste gospostva in sveto, ponižno ljudstvo mora iti obupano beračit. . . Vojska in upori bodo divjali po državah, prijatelji in sosedi se bodo med seboj napadali, otroci se vzdignili zoper starše in izkušene, kmetje padli po plemičih, približali se bodo časi Antikrista. Ves svet se mora zato združiti, da uniči čarovnike, prelati in duhovniki, vsi knezi se morajo boriti zoper nje."

Tu se pokaže problem docela jasno. Čarovniški procesi so ne le ločljiv del borbe za stari fevdalni red, njeno orodje in ideološki izraz. Toda tudi ta plemiško-duhovniška zveza ni mogla zapreti poti napredku. Ko meščanstvo zmagala na gospodarskem področju in se začela uveljavljati v upravi, postane samo najnevarnejši nasprotnik fevdalne gospode, a proti njemu je "čarovniško" orožje že ne učinkovito.

"Naša žena"

REPUBLIKA BOLIVIA

Južnoameriška republika Bolivija (Republica Boliviana) je bila nekoč del davnega imperija Inkov. Potem je bila več stoletij pod špansko vladjo, od leta 1825 pa je politično samostojna. Ime si je privzela po slovečnem osvoboditelju Simonu Bolívarju. Doba republike pa je bila ves čas burna, od njenega začetka do danes. Šele leta 1946 so Bolivijci z revolucijo odstranili diktatorskega predsednika Villarola in ga obesili na obcestno svetilko. Letos 6. maja so imeli predsedniške volitve in noben izmed šestih kandidatov ni dobil absolutne večine; največ glasov je dobil kandidat Paz Estenssoro, ki živi v Argentini. Predsednik Urriolagoitia je resigniral, izročil oblast vojaški junti in se umaknil v inozemstvo. Volitve so bile razveljavljene.

Bolivija meri 416,000 kvadratnih milj in šteje okrog tri in pol milijona prebivalcev. Od teh je 50% čistokrvnih Indijancev, ki govorijo samo svoja narčna jezika. 25% pa je meščanec, uradni jezik je španski. Napisanost znaša 85%. Dežela ima mnogo rudinskih bogastev, ki jih večinoma izkorišča tuj kapital; posebno slovi Bolivia po bogatih nahajališčih kositra. V svetovno javnost od časa do časa prodrejo pritožbe o mizernih razmerah, v katerih žive industrijski delavci; pa tudi kmečki delavci niso dosti na boljšem, dasi je dežela rodovitna.

—NOVA DOBA

IVO PIRKOVIČ:

Bilo je pod Gorjanci

SVETI SATAN

(Nadaljevanje)

Zgodilo se je, da je včasih Nemec iztrgal žrtev iz smrtnega objema črne roke, kakor je storil višji štabni zdravnik dr. Poltzfuss, sekundarijo moške bolnišnice, dr. Milanu Kirnu. To je bilo takole:

Okrog božiča 1943 je Karel Wolbang na seji domobranskih častnikov prebral imena onih, ki bi jih bilo treba pobiti. Med njimi je bilo tudi ime zdravnika dr. Kirna. Domobranski častnik Jan je dosegel, da so pokol odložili za dva dni, nakar so se oficirji znova sestali na sejo. Častnik Pirc, po poklicu učitelj, je menil, da zdravnik potrebujejo in da bi jih bilo zato nesposobno ubijati. Vsi so na to molčali in je molčal tudi salezijanski redovnik doktor Babnik, ki je zdravnikovi ženi—bil je učitelj njenega brata in jo poznal—že prej obljubil, da se bo za njega moza zavzel, če bo kdaj treba. Pirc pa je nazadnje pridobil še nekaj častnikov, ki so Wolbanga preglašovali. Tako je pozneje zdravniku Kirnu pripovedoval učitelj Pirc sam. Wolbang-vojak se je vdal in stvar prepustil Wolbangu—gospodarju črne roke.

Sodišče je imelo doktorja Kirna nekaj časa zaprtega, pa mu ni moglo ničesar dokazati. Katoliški "Slovenski dom" je tedaj zapisal, da slovenski narod takih zdravnikov, kot je doktor Kirn, ne potrebuje. To je bil signal za črno roko.

Takoj po tistem je višji štabni zdravnik, doktor Poltzfuss svojemu stanovskemu tovarišu doktorju Kirnu skrivaj pošepetal na uho: "Če pride kdo ponoči po vas, za nobeno ceno ne odpirajte! Zapomnite si to dobro! Naše patrolje ne arretirajo ponoči, razen, če imajo s seboj poseben ukaz vojaškega poveljstva."

To je zdravniku Kirnu rešilo glavo. Dvakrat mu je ponoči razbijal na okna in vrata železničar Vovk z mrtvaško glavo na kapi in zdravnik sili, češ da ima ukaz pripeljati ga na poveljstvo. Za človekom z mrtvaško glavo, ki ga je zdravnik nedavno tega zdravil in ki se je doktorju delal prijatelj, so se v mraku skrivale temne sence.

Pri belem dnevu se Wolbangova nočna patrolja ni vrnila po zdravnik. V doktorju Kirnu pa se danes tli sveti srd na duhovnika črnoroka. Ko mi je pripovedoval svojo razburljivo zgodbo, je ogorčen vzkliknil: "To je menda edini človek na svetu, ki bi mu razklenil čeljusti, če bi mi prišel pred nos. Ta strela je na vsak način hotela, da me potolčejo."

"Kaj pa si imel z njim?" sem hotel vedeti.

"Saj se nisva niti poznala," se zdravnik kar ni mogel pomiriti. Nato pa se je domislil:

"Da, spominjam se, da so mi očitili, da sem s teboj, ko si bil jetnik pri Italijanih in sem bil tvoj zdravnik, delal neke načrte, kako bo po vojni."

"Spet načrt," sem se začudil, "že druga čudna zgodba z načrti."

Tudi salezijanski redovnik dr. Franc Babnik, ki ga srečam na seji domobranskega poveljstva, ko terja Wolbang glave novih žrtev, je bil štabni častnik Rupnikovega poveljstva. Urejal je vojaški listič "Za blagor očetnjave," v poveljstvu pa je bil skrbel tudi za dobro ime Wolbanga in njegove stvari. Po zloumu Tretjega Rajha se je zatekel v Vatikan, kjer je še naprej propagandist kot speaker radijskih oddaj v slovenščini.

Kdor bo hotel kdaj pisati zgodovino črne roke v prestolnici Dolenjske, ne bo smel pozabiti nizke, na pol porušene zgradbe na samotni Ločinski cesti, na robu mesta. Pa močno poškodovano streho sta dva prostora, ki sta bila včasih za klet in hlev. Klet ima cementna tla. Skozi strop, ki so ga poškodovala sovražna letala, lije dež. Edina lina v lesenih vratih pušča v temni prostor le skopo svetlobo. Če pa zapreš še vnanja jaržavela železna vrata, ki se jim pozna, da so bila včasih pobarvana rdeče, je v kleti tema.

Tisti čas, ko je v mestu strasila črna roka, je v kleti čepelo vedno nekaj umazanih, prepadenih in ušvih ljudi, moških in žensk, v zadušljivem smradu človeških iztrebkov. Jetniki vode niso poznali. Posoda, ki naj bi v kotu služila potrebi, je bila brez dna in se je njena vsebina izcejala po tleh. Zato ni bila nikoli polna in je ni bilo mogoče odnesti, da bi jo izpraznili. Za hrano so prinašali v klet dvakrat na dan neko motno vodo, ki so ji rekli "kava!" Jetniki so se včasih poskušili z njo umiti.

Ljudje v kleti so tudi sredi zime ležali na cementnih tleh, v prahu in na ostankih gnile slame, ki jim jo je menda iz človekoljubja kdo vrgel iz sosednjega hleva. Učiteljica Josipina Misljeva in njen mož sta bila srečana, da sta si pod glavo lahko položila štiri kole, ki so po bogve kakšni usodi zašli v ta žalostni prostor.

V temnih nočeh so vdiral v klet neznan ljudje z naperjenimi pištolami in slepečo lučjo v rokah, da prestrašeni jetniki niso mogli videti obrazov svojih obiskovalcev. Galjoti so morali vselej naglo planiti pokonci in z dvignjenimi rokami mirno čakati ter vdano prenašati preklinitje in psovanje odurnih nočnih gostov. Ti so navadno nato prebrali imena onih, ki so morali na "zaslišanje." Na Ločensko cesto pa se odpeljani niso več vračali. Drugi dan so domobranski raglasili, da so jim ušli v gozdove. Jetniki v kleti na robu mesta pa so slutili resnico in so vselej v grozi trepetali, ko so čakali, da jim prebero imena tistih, ki bi morali na "zaslišanje."

Nad železnimi vrati samotne zapuščene kleti na Ločinski cesti je bilo kot nad vhodom v Dantejev pekel napisano: "Pustite vsako nado, vi, ki vstopate."

Samotna stara klet na Ločenski cesti je bila ječa, v katero je črna roka zapirala navadno tiste svoje žrtve, ki jih ni utegnili ali hotela pobiti sproti. V mestu so bili veliki zapori, toda tam so jetnike popisovali in zasliševali; Wolbang pa je potreboval skrito poslednjo etapo nikjer popisanih žrtev na njihovem potu v "trinajsto brigado," iz katere ni bilo povratnikov in dopustnikov.

Zgodilo se je, da so jetnike jemali včasih tudi iz okrožnih zaporov in so jim tisti trenutek izbrisali imena in založili pravde in je izginila vsaka sled za njimi. Brat mestnega župana, tajni policaj Peter Kalan, jih je včasih na njih križevem potu oddal tudi v samotno klet na Ločenski cesti, kjer jih je pogotnil gosti mirak sovražne noči.

Zgodilo se je tudi, da so koga iz kleti izpustili—kakor zdravnik dr. Milana Kirna in odvetnik dr. Ivana Vašiča—in je danes še živa priča tistih pošastnih galijotskih naborov za "trinajsto brigado," ki ni poznala povratnikov in dopustnikov. (Dalje prihodnjič)

Država bo pomagala pri zidavi lastnih hiš

Pred kratkim je izdelala zveza na vlada uredbo o zidavi stanovanjskih hiš delavcev in nameščencev. Po tej uredbi bodo delavci in nameščenci lahko zidali stanovanjske hiše, ki bodo njihova lastnina. Izkazalo se je namreč, da je zidava majhnih hiš ne samo razmeroma cenejša od zidave blokov, temveč da gre tudi hitreje od rok.

Prvi člen uredbe pravi na primer: Delavcem in nameščencem v mestih ter industrijskih in gospodarskih središčih zagotavlja država glede pridobitve potrebne zemljišča, posojila in gradbenega materiala, ki naj bo za zidavo njim potrebne lastne hiše, kar najbolj ugodne pogoje. Del gradbenih stroškov prevzame lahko država in sicer v obliki pomoči.

En sam delavec ali nameščenec bo lahko zidal največ dvestanovanjsko hišo. Možno pa bo tudi, da se več interesentov združi v stanovanjsko združenje in da si tako skupaj sezidajo večstanovanjsko hišo, v kateri bo vsak član zadruge lastnik po enega stanovanja. Tisti, ki nimajo lastne parcele, jo lahko dobijo iz fonda splošne ljudske imovine krajevnega, okrajnega ali mestnega ljudskega odbora, in sicer brezplačno za nedoločen čas. Lastninska pravica na stavbo se lahko vnese v zemljiško knjigo.

V stanovanjsko stavbo, katero so sezidali delavci in nameščenci, se vselijo lahko samo delavci in nameščenci. Prav tako lahko samo oni z njo razpolagajo. Za razne formalnosti v zvezi z zidavo ne plačajo nobenih taks. Prav tako se ne plača davka na dediščino, če podedujejo stavbo starši, otroci in žena ali mož. Razen tega so take stavbe 30 let proste vsakega davka.

Že obstoječe, vendar največ dvostanovanjske stavbe, ki so danes last splošne ljudske imovine, preidejo lahko—seveda za ugotovljeno odškodnino—v osebno last delavcev in nameščencev, in sicer tistih, ki bi po uredbi imeli pravico do zidave lastne stanovanjske hiše. (Po "Slovenskem poročevalcu")

POČIVALISCE RAKOV

V Hrušici na Gorenjskem imajo ob bistrem potoku urejene bazene, v katerih podjetje Ljudske republike Hrvaške "Riba" zbira rake iz vseh hrvaških lovišč.

Podjetju, ki rake izvažajo v Francijo, Belgijo, Nemčijo in drugam, kjer jih sladokusci zelo radi jedo, pridejo kaj prav posebne lastnosti teh živali. Tiste, da rak plava in hodi po potokih ritensko in postane kuhan rdeč, sicer ne, pač pa, da je rak dvoživka. Ko ga vzamejo iz vode se v nekaj minutah navadi na novo okolje in vsrkava kisik iz zraka. Tako zdrži nekaj dni.

To je dovolj, da pridejo do Hrušice, kjer jih oskrbnik vrže v bazene, da si odpočijejo od vožnje. Ko jih zmeče v vodo, vsak rak spusti iz škrg nekaj mehčurkov zraka. Nekateri so trmasti in tega ne store prostovoljno. Če jih oskrbnik ne prisili, da bi spustili zrak, poginejo. Kar dovolj dela ima z njimi.

Ko se v vodi osveže, jih polovi in delavci jih vložijo v košarice sredi mehkega mahu. Še lično etiketo na pokrovček in z brzo vlakom potujejo v svet. Podjetje pa dobi za to precej deviz, ker jih vsako leto pošljejo v zamejstvo ve čisto kilogramov. —M.

(Po "Ljudski pravici")

NOVA BELGIJSKA ARMADA

Kdor bo imel kdaj priložnost obiskati v belgijskem glavnem mestu Bruslju izredni vojaški muzej v parku de Cinquantenaire, ta je videl v teh dragocenih zbirkah o vojaški zgodovini vseh časov vso tradicijo belgijske armade. Poleg ogromnih dvoran tega muzeja građe sedaj novo stavbo, v kateri bo shranjeno najnovejšo gradivo belgijske vojaške zgodovine, zbirke iz druge svetovne vojne in prve priče nove belgijske armade.

Poleg popolnega gradiva o nemških okupacijskih četah in o belgijskem odporu proti nacistični zasedbi, je opaziti v muzeju tudi že praktične kaki-uniforme nove armade, lahke tenenske in oklepne vozove, najmodernejša pomožna sredstva zveznih čet in vsem zahtevam ustrezajočo opremo belgijskih padalskih čet. Ta moderni oddelek pa je še precej pomanjkljiv, ker manjkajo zbirke zveznikov.

Belgija je v vsej svoji zgodovini posvečala svoji obrambi največjo pozornost in hoče imeti tudi sedaj krepko in udarno armado. Po 18-dnevni vojni, ki se je končala maja 1940 s popolno zasedbo Belgije in z razpustitvijo armade, je bila razbita tudi vojaška organizacija te dežele. Na tisoče in tisoče aktivnih in rezervnih oficirjev je odšlo v nemško ujetništvo. Toda Belgijci niso obupali. Že v prvih mesecih po porazu so začeli v Londonu zbirati svoje sile za nadaljevanje boja proti nacistom. Prav iz teh malih začetkov v Angliji se je razvila današnja moderna belgijska armada.

Med zavezniškimi četami, ki so v poletju 1944 osvobodile Belgijo, se je častno boril ob atlantski obali tudi že močan oddelek belgijskih čet. Belgijci padalci in komandosi so se bojevali v Italiji, na otokih v Rokavskem prelivu in ob obali Bretagne. Malo belgijsko letalstvo je sodelovalo s 500 piloti pri napadih na Nemčijo in vsestransko podpiralo tudi odporniško gibanje v domovini.

Po temeljitih pripravah belgijske emigrantske vlade v Londonu so posebej za to določeni oficirji takoj po osvoboditvi dežele preosnovali belgijsko armado in jo opremili z angleškimi orožjem. V zadnjih osmih vojnih mesecih je bila ta armada dragocena pomoč za zaveznike. Ob nemškem polomu je prva belgijska brigada sodelovala pri uničenju nemških garnizij v severnih pokrajinah Nizozemske. Belgijci bataljoni so sodelovali pri operacijah v Ardenih, pri prehodu čez reko Ren pri Weselu in pri zavzetju mostu zmage v bližini Remagena. Na dan končne zmage so bile belgijske enote na vseh cestah Nemčije in celo na Češkoslovaškem.

Ob koncu vojne je štela belgijska vojska že šest popolnih pehotnih brigad in nad 137 enot, ki so kot posebni oddelki skrbeli za mir in tren v zaledju zavezniških čet. Ti oddelki so dobili tudi nalogo: zasesti del nemškega ozemlja in tvoriti hkrati tehnično in gospodarsko jedro za sodelovanje armade pri obnovi domovine.

Hkrati z obnovno dežele, ki je bila v vojni zelo opustošena, so nadaljevali tudi z organiziranjem deželne obrambe. Polagoma

TEKOM ČASA,

ko se zobozdravnik

nahaja na St. Clair Ave. in East 62nd St., je okrog 25 drugih zobozdravnikov v tej naselbini prakticiralo in se izselilo, dočim se dr. Zupnik še vedno nahaja na svojem mestu.

Ako vam je nemogoče priti v dotiko z vašim zobozdravnikom, vam bo Dr. Zupnik izvršil vsa morebitna popravila na njih delu in ga nadomestil z novim. Vam ni treba imeti določenega dogovora.

Njegov naslov je

Dr. J. V. ZUPNIK

6131 ST. CLAIR AVENUE

Tel. ENdicott 1-5013

vagal East 62nd Street; vhod

samo na East 62nd Street.

Urad je odprt od 9.30 zj.

do 8. zv.

Dr. J. V. ZUPNIK

ZAVAROVALNINO

proti

ognju, tatvini, avtomobilskim

nesrečam, itd.

preskrbi

Janko N. Rogelj

6208 SCHADE AVENUE

Pokličite:

ENdicott 1-0718

OBLAK MOVER

Se priporoča, da ga pokličete vsak čas, podnevi ali ponoči. Delo garantirano in hitra postrežba. Obrnite se z vsem zaupanjem na vašega starega znanca

John Oblaka

1146 East 61st St. - HENDERSON 1-2730

ma so bile znova odprte vse stare vojaške šole, med njimi znameniti "Ecole Royal Militaire."

Meseca marca 1946 so bili poklicani pod orožje vsi moški, ki so dosegli 20. leto starosti. Odslužiti so morali skupno z ostalimi letniki 12-mesečni kadroški rok. Rekruti se enim izmed šestih C. I. P. (Centre d'instruction primaire) že v šestih tednih temeljito vojaško izurijo. Ko dovrše te šole, jih dodelje posameznim vrstam orožja.

Tudi v Belgiji skušajo demokratizirati armado. Po začetnih poskusih, ki pa niso vse zadovoljive, je življenje armade sedaj prilagojeno zahtevam novega vojevanja in novih vzgojnih metod. H. A.

(Po "Slovenskem poročevalcu")

Kolikor vroče vode hočete, kadar jo hočete, na budžetu od in naprej \$97.59 poleg instalacije

BUDGET

GAS FIRED WATER HEATER

by

AMERICAN-Standard

Avtomatični PLINSKI vodni grelec, varčen na gorivu, nudi vedno dovoljšnjo in zanesljivo zalogo vroče vode.

LAHKI POGOJI

Kupite ga sedaj in poslužite se našega načrta za lahko odplačevanje.

W. F. HANN & SONS

15505 Euclid Ave.

MU 1-4200

Ust. 1907

VDOVA

želi dobiti zase kuhinjo in spalnico. Je stalno zaposlena, mirna. Kdor ima za oddati v bližini E. 185 St. naj pokliče ON 1-5742

DELO DOBIJO MOŠKI

ASSEMBLERS

z izkušnjo v splošnem machine shop delu Plača od ure Nadurno delo

Vprašajte za Mr. Hasman FEDERAL FOUNDRY 4600 E. 71 St., južno od Harvard

MAŠINISTI — LATHE-HANDS

DRILL PRESS OPERATORJI Si morajo sami vzpostaviti delo. 1. šift — visoka plača od ure. Nadurno delo.

Vprašajte za Mr. Hasman Federal Foundry Supply Co. 4600 E. 71 St., južno od Harvard

Licenciran kurjač

PLAČANE POČITNICE.

PLAČA OD URE.

SKUPINSKA ZAVAROVALNINA

IN HOSPITALIZACIJA.

General Chemical

Division

ob vznožju WARNER RD. doline

For Your Vacation, Welcome to

Christiana Lodge

SLOVENIAN RESORT

The Hotel has 30 rooms with connecting showers. There are 17 cottages each with private shower. Central dining room, with American Slovenian cooking. All sports, private beach, boating and fishing. Cater to overnight guests. 260 miles from Cleveland. Located on U. S. 112.

Write for folder.

CHRISTIANA LODGE

DOMINIK KRASOVEC, Prop.

P. O. Edwardsburg,

Michigan

Phone 26 F 14

DELO DOBIJO MOSKI

ZANESLJIVI MOŠKI

DOBIJO STALNO DELO

PODNEVI KOT

ARC VARILCI

MAINTENANCE

PAINT SPRAYER

SHEET METAL WORKER

TOVARNIŠKI DELAVCI

TEŽAKI

Dobra plača od ure in nadurno delo.

Prosta hospitalizacija in

druga zavarovalnina.

BISHOP & BABCOCK

MFG. CO.

Vogal E. 49 St. & Hamilton Ave.

TOOLMAKERS

ZA VSE ŠIFTE

6 DNI TEDENSKO

PLAČA OD URE

FERRO MACHINE

FOUNDRY

3155 E. 66 ST.

SET UP MOŠKI (4)

za

2 5/8" in 3 1/2"

ACME-GRIDLEY

AUTOMATIC

SCREW MACHINE

HEADLINE

SET UP MOŠKI (4)

za

BOREMATICS

THREAD MILLERS

HAND SCREW MACHINES

VAJENCI (20)

za naučiti se delati na

AUTOMATIC

SCREW MACHINE

BOREMATICS

HAND SCREW MACHINES

MILLING MACHINES

THREAD

MILLERS MACHINES

50 ur tedensko. Čas in pol nad 40

ur. Visoka plača od ure jamčena,

poglej incentive. Plačani prazni-

ki, počitnice in druge podpore.

Z & W MACHINE

PRODUCTS, INC.

5100 ST. CLAIR AVE.

CADILLAC

MOTOR CAR

DIVISION

General Motors Corp.

Cleveland

Tank Plant

6200 RIVERSIDE DRIVE

Cleveland 11, Ohio

TOOLMAKERS

MACHINE

OPERATORS

6 dni v tednu

Plača od ure

Employment Office odprt od

ponedeljka do sobote od

8. zj. do 4. pop.

Dokaz o državljanstvu

potreben.

GARANTIRANE

RABLJENE LEDENICE

NA ELEKTRIKO IN PLIN SE PRODA

OD \$20 NAPREJ.

PERME'S

720 EAST 152nd STREET, UL 1-2525

MIMI MALENŠEK KOVINARJI

ROMAN

(Nadaljevanje)

Popolne so razredčene partizanske vrste morale sprejeti težko borbo z nekoliko tisoči Nemcev, ki so od vseh strani vas zasipali z ognjem, se polastili enega položaja za drugim in prihajali vedno bližje, kakor grozeč plaz, ki ga ni mogoče odvrniti in se mu ne upreti. Partizani so kljubovali in zaustavljali nemški naval. Zmanjkovalo je streliva. V zaklone so vlačili ranjene borce. Korak za korakom so se morali umikati. Toda še vedno je bila za njimi odprta pot v Jelovico, te se Nemci niso mogli polastiti.

Skupina kovinarjev je obstrlejevala Nemce iz kritja lesenega

hodnika. Miha je streljal enakomerno in hladnokrvno. Albin ob njem je postajal mrzličan, zaskrbljeno je pogledoval naboje, ki jih je bilo vedno manj. Kobal se je ranjena roka razbolela, pri vsakem strelu je trzil od bolečine. Oba Kroparja sta bila precej plašena, vendar nista mislila na umik. Kastelic je go-drnjavo nekaj žvečil, venomer povpraševal po Dragu, toda vztrajal je na oglu, čeprav je bil tu najbolj izpostavljen. Merili so in streljali. Včasih so se že tik med hišami pokazale zelene suknje Nemcev. Nekateri so nosili bele slepilne halje. Nemci so pogledovali izza oglov, streljali in se umikali. Včasih je pogledala izza ogla pobeljena čela,

lada, ki ji je na vrhu tičal kar cel grm vejčev. Ko so počile partizanske puške, se je rogata glava umaknila. Središče vasi in hrbet sta bila še vedno dobro krita, sem Nemci niso mogli prodreti. Zaletavali so se in se razbiti umikali.

Proti večeru so se Nemci polastili nekaterih razbitih hiš, se vgnezdili v njih in začeli močnejše obstreljevati partizane.

Skupina na lesenem hodniku je še vedno vztrajala. Škarnice so bile že prestreljene, vendar se niso umaknili. Spotoma je skočil k njim Drago in jim povedal, naj se drže, dokler bo mogoče. Ko so jih vzeli Nemci na muho, se je prvi moral umakniti Kastelic s svojega ogla. O poznem mraku pa je Miha zaječal in izpustil puško. Prsti so mu odreveneli, kakor v krču.

"Na rami me peče," je zastokal.

Albin se je splazil k njemu in spoznal, da ima desno ramo prestreljeno. "Samo za palce bolj na levo naj bi šla, pa bi bilo po tebi," je rekel.

"Zadelo me je?" je vprašal Miha in trzil od bolečine.

"Čakaj, odpaši se. Ne moreš? Daj, ti bom jaz odpel ročne granate, naboje..." je rekel Kopač, ga nerodno obrnil in mu jel pobirati orožje iz pasu. Prijel je ročaj samokresa, da bi mu ga izdrl, toda Miha ga je z zdravno levico obrnil. "Ne dam!" je ugovarjal. "Saj sta samo dva naboja notri!" je pojasnil, ker se mu je zdelo, da mu Kopač zameri, ker noče izročiti v zdrave roke orožja, ki ga vendar sam ne more rabiti.

Od stene je počilo, kakor bi kdo vrgel kamnoček. Kopač se je globoko sklonil in hlastno segel z roko po kapi. Snel jo je in se začudil, krogla mu jo je preluknjala. Potem je roj krogel zarjul, kakor razdražene čebele in se zaril v steno. Drugi roj je cefral škarnice, ki so se majale, da so od njih odletavale treske.

Uncle Sam Says

Precision training and maneuvering means that our boys in uniform are prepared to do their job for defense. You must realize that defense is YOUR job too! U. S. Defense Bonds are now better than ever and one of the best ways you can do YOUR job is to buy Defense Bonds regularly. By buying these Bonds you help build a great American economic strength and at the same time you build your own future financial independence. Every Series E Bond you now own automatically goes on earning interest every year for 20 years from date of purchase. You will get 77 per cent more than your original investment by holding your Bonds.

U. S. Treasury Department

Krogle so si orale pot skozi stari, trhlili les.

"Nazaj! V hišo!" je kričnil Kopač.

Ritensko so se umikali nazaj. Kobal je pograbil Miho za nogo in ga vlekel po lesenih tleh hodnika, da se mu je bluzza zatikala in trgala na šagastih podnicah. Vzravnavati se nihče več ni upal, krogle so bile prav v živo. Drug za drugim so se odmikali in se preselili v hišo. Miho so položili na posteljo ob peči. Počasi mu je iz rane vrela kri in močila kosmati zeleni koc, s katerim je bila pokrita postelja. Nihče se ni utegnil ukvarjati z njim. Vstopili so se ob oknih in streljali. Miha je mirno ležal vznak in začel ga je slabiti. Gledal je po hiši, se ustavil na globlčku, ki je predstavljal svetega Duha in se je nemirno vrtel pod stropom. V kotu so bile še božične jaslice in ob pokih strelav se je zdrzal angel, ki je oznanjal mir ljudem na zemlji. Miha je čutil, kako se lesena bajta včasih stresa. S stropa je odpadel kosček lesa in drobci so ga začemeli v oči. Poskusil si jih je izmencati z zdravno levico. Oči so mu zalivale solze in drobci so ga bodili in skeleli. Obnem ga je vsega prevzel mučen občutek, da je brez moči. Skozi zasoljene oči je zaskrbljeno gledal tovariše, ki so molče streljali. Zazdelo se mu je, da so počasni, neokretni in da se bo v kratkem zgodilo nekaj strašnega, da bodo morali Nemci zasedli hišo. Vse pa zato, ker on, Miha, nič več ne more, ker leži tu brez moči kot mahava cunj. Tako ga bodo dobili Nemci in... Silna groza ga je prevzela. Oprl se je na komolec in se skušal dvigniti.

"Miren bodi, kri ti bo otekla!" je revsknil nanj Kopač in odvrnil po tleh prazne tulce nabojev, da so se zakotalili prav do postelje. Mihi je odleglo. Vendar vedo, da je tu! "Prok-leto, tam spodaj bodo Nemci prodrli!" je kričnil Kopač in resnil z zapiranjem. Pokanje je odmevalo kar naprej.

Kobal Peter, ki je klečal na klopi in streljal skozi malo okence, se je trudno sesedel na klop, pobledel kot zid in glava mu je globoko klonila. Rokav se mu je sveže rdeče pobarval. Odprla se mu je rana od prejšnjega dne in zdaj je glasno zastokal.

"Ne morem, ne morem več, naj se zgodi, kar hoče..."

Obsedel je tako in se ni ganil. Strel so odmevali vedno glasneje. Od spodaj so se oglašali kriki in klici. Vrata so se na široko odprla in ves posut z apnenim beležem se je Drago sklonil v hišo.

"Umaknite se!" je zaklical rezko. Potem je videl ranjenega Miho in stopil notri. "Ranjen?" je vprašal kratko. "In ti, Kobal, tudi?" Blisnil je s črnimi očmi

po hiši in prodirno premotril Miho, se zadržal nad Kobalom. "Tebe bomo še naučili reda! Vstani vendar!"

"Stori, kar hočeš, ne morem..." je mrtvo rekel Kobal. Drago je steklo blisnil z očmi, se nemirno prestopil, stisnil svoj brzostrelko in goltajoče rekel:

"Umik, takoj! Zadnja stran hiše je še zavarovana!"

Nato je stopil k Mihi in ga poprijel pod pazduho. K nogam je priskočil Albin in previdno sta ga dvignila s postelje. Miha si je skušal pomagati, toda visel jima je v rokah, težek, kakor vreča. V naglici so odhajali iz hiše. Od zunanje strani so krogle ključale leseno streho. Hitro so zapuščali hišo. Kobal se je vlekel zadnji in se je opotekel skozi črno podstenje v veži.

Zunaj jih je sprejelo streljanje. Krogle so letele prav pred vežo. Neodločno so obstali. Iz sednjice hiše je gledala glava nekoga Nemca. Meril je pred vežo in pokal.

Drago je preložil Miho v roke enemu od Kroparjev in naravnal brzostrelko. Izstrelil je in glava se je odmaknila. Nastala je tišina, kakor po nenadnem sunku vetra. Hitro so se pognali po nerodnih stopnicah pred vežo. Edino okoli cerkve so se še držali, tam jim Nemci niso mogli blizu.

Do trde noči Nemcem ni uspelo, da bi zavzeli vas. Partizani so branili vsako ped zemlje in nihče ni prav vedel, koliko Nemcev je ta dan položilo glave. Pa tudi med partizani so zazevale vrzeli. Padlo je nekaj borcev, padla sta dva strojničarja, mnogo je bilo ranjenih. Poveljstvo je menilo, da se še vedno morajo držati. Morda je upalo, da se bodo Nemci zbal nadaljnjih žrtv in bodo odstopili. Kazno je bilo, da bodo partizani še vzdržali, če bodo le imeli dovolj streliva. Najsmelejši partizani so se pod varstvom noči in teme kradli na odprto polje, kjer so padlim Nemcem pobirali orožje in strelivo.

(Dalje prihodnjič)

Malarija, komarji in zdravila

Malarija, imenovana tudi mrzlica, je v glavnem bolezen tropskih ali sploh primeroma gorških krajev. Po neki statistiki oboli za malarijo letno do 80 milijonov ljudi, od katerih jih tri milijone umrje. Malarija se razširja s piki komarjev, ki prenašajo malarična okuženja od okuženih oseb na zdrave.

Vseh vrst komarjev ne raznašajo malarije, toda, ker je težko ločiti eno vrsto komarjev od druge, je posel zdravstvene službe uničiti legla in vališča vseh komarjev v bližini človeških bivališč. To se vrši v izsuševanju močvirij, kjer se plodijo komarji, če pa to ni mogoče, z uničevanjem komarjevih ličink v njihovih vališčih. To se vrši s polivanjem stoječih voda z oljem, ki zaduši komarjeve ličinke, ali pa z opravevanjem s kemikalijami iz letal, kar ima prilično isti učinek. V Zedinjenih državah so bila na ta način skoro popolnoma odpravljena vališča komarjev in s tem širjenje malarije.

Najstarejše znano zdravilo za zdravljenje malarije je kinin (quinine), ki se pridobiva iz skorje dreves cinchona, ki uspevajo le v tropskih krajih. Tekom zadnje svetovne vojne so nam Japonci preprečili import te važne surovine, zato so naši znanstveniki iz domačih surovin izdelali nadomestek "atabrine", ki ima prilično isti učinek kot kinin. Naši vojaki, zaposleni v Južnem Pacifiku, v Indiji, v Burmi, na Kitajskem, v Severni Afriki, v Italiji in na Bližnjem Vzhodu, kjer je malarija razširjena in kjer ni bilo ča-

sa in prilik za uničevanje komarjev vališč, so morali dnevno goltati pilule atabrina. Učinek je bil zadovoljiv, toda samo začasen. Poleg tega so bile tiste pilule grenke in skrajno neokusne.

Proti koncu zadnje svetovne vojne so znanstveniki iznašli novo zdravilo za malarijo, imenovano "chloroquin." Pilule tega zdravila so brez okusa in zaustavijo delovanje malaričnega okuženja vsaj za en teden. Te pilule zdaj enkrat na teden uživajo naši vojaki v krajih, kjer so izpostavljeni okuženju z malarijo. To novo zdravilo se je baje dobro obneslo tudi med šolskimi otroki na Javi, v Kongu in v Panami.

Značilno je, da vsa dosedanja zdravila ne uničijo trajno okuženja, ki ga malarija pusti v krvi svojih žrtv; zdi se, da jih samo začasno uspačajo. Od časa do časa se malarija spet povrne in potrebno je ponovno zdravljenje.

HIŠA ZA 2 DRUŽINI

"side by side," 6 in 7 sob. Na 776 E. 91 St., severno od St. Clair Ave. Dve garaži, cementiran dovoz. Cena \$12,500. Za podrobnosti pokličite

P. J. KERSIS

MA 1-1773

609 Society for Savings Bldg.

Pri nas radevolje

PRIPRAVIMO ZDRAVILA ZA POŠILJKE V JUGOSLAVIJO
MANDEL DRUG CO.
15702 WATERLOO ROAD

VAŠI ČEVLJI

BODO ZGLEDALE KOT NOVI, ako jih oddate v popravilo, zanesljivo čevljarju, ki vedno izvrši prvovrstno delo.

Frank Marzlikar

16191 ST. CLAIR AVE.

WANTED TO RENT

LANDLORDS — Please help us. Responsible home loving couple, 3 lovely children, desperately need 5 - 6 room unfurnished apartment. North or Northwest. Near Parochial School. Moderate rental to \$35.

CApitol 7-5325

RESPONSIBLE Couple urgently need 3-4 room unfurnished apartment. Prefer North or Northwest. Moderate rental.

VAn Buren 6-1045

RESPONSIBLE Mother and daughter 8, urgently need 3-4 room unfurnished apartment. North or Northwest near school. Moderate rental. Please help us.

Bittersweet 8-4168

Chicago, Ill.

HELP WANTED—Domestic

LOVELY Summer Home. Union Pier, Michigan. Girl or woman for general housework and care of one child. — No cooking. References required.

COrnella 7-6573

Lovely New Summer Home near Chicago for competent girl. Light housework. Stay. Good salary.

EAsgate 7-9520

BUSINESS OPPORTUNITY

GOOD BUY — Food Shop - Delicatessen. Old established business. Good trade. — Best offer. Selling due to illness.

EUclid 3-0977

WONDERFUL opportunity to buy Upholstery and Repair Shop. 28 years established. Good trade. Excellent location near good transportation.

4407 N. Kedzie

Week days — IRVING 8-6330

Sunday and evenings, LAkeview 5-1224

GOLD MINE for right person. Sheet Metal Shop for sale. Owner retiring because of age. Will stay and help you to get established. Also 4 room flat with business.

Grovehill 6-6175

Good Opportunity to buy Service Station. Good corner location. 10 years established business. Good equipment. 3 pumps, grease pit, 1 stall for mechanical work.

Bellwood 7040

Najnovije zdravilo "primaquin," ki ga zdaj množično proizvajajo v neki centralnoameriški republiki, obeta trajno ozdravljenje malaričnega okuženja. Tako vsaj upa brigadir-general W. E. Shambora, vrhovni armadni zdravnik na Governors Islandu. Zdravilo proti malariji, ki bo ne samo začasno ustavilo tovrstno okuženje, ampak ga trajno odpravilo, bo neprecenljiv dar zdravniške znanosti trpečemu človeštvu. Upajmo, da se upi dr. Shambore uresniči.

—NOVA DOBA

M L A D

slovenski zavarovalniški agent, žena in dva otroka, iščejo stanovanje s 2 ali 3 spalnicami. Plačajo do \$85 mesečno. Kdor ima za odati, naj pokliče

RE 1-7373

FOR —

CHICAGO

and all sections of the Midwest
OUR ADVERTISING REPRESENTATIVES are the

Chicago Advertising Co.
139 N. CLARK ST.
CHICAGO, ILL.
DEarborn 2-3179

WANTED TO RENT

YOUNG responsible couple, 2 children 7 and 8 years, urgently need 4-6 room unfurnished apartment. North or Northwest. Moderate rental.

Michigan 2-0631

RESPONSIBLE Business Owner, wife, 3 year old baby, desperately need 4-5 room unfurnished apartment. Prefer Austin or Rogers Park. Moderate rental.

VAn Buren 6-2796

RESPONSIBLE Young Couple, 1 year old child, urgently need 2 bedroom furnished or unfurnished apartment. Good location. West Side. Moderate rental.

NEvada 8-2392

BEING EVICTED — Must get apartment. We want to meet someone who will rent only to employed vet with 1 wife, 1 child, 1 pet and 1 mother-in-law. Prefer Rogers Park or North Shore.

UNiversity 4-2383

or Randolph 6-6125

RESPONSIBLE Employed Widow, 1 well behaved child, desperately need 2 bedroom apartment. Good location. North. Moderate rental.

GRaceland 2-1993

7 a. m. to 7 p. m.

Our Mommy and us 2 children desperately need cold or heated flat. Will decorate. Reasonable.

EVergrade 4-7460

PROPERTY OWNERS ATTENTION!

General Electric Engineer and Family in great need of unfurnished 2 bedroom house or apartment. Any desirable location north, city or suburbs. Ceiling rental \$100. Will take possession immediately or wait if necessary. Call GEenleaf 5-400, Ext. 720

MRS. WISCOMB

FEMALE HELP WANTED

Good opportunity to work in Bakery. Need girls to box rolls. Clean pleasant work. Paid vacation. Employee benefits. Good salary.

Apply General Office, H. PIPER BAKING CO., 1610 N. Wells

BUSINESS OPPORTUNITY

UNUSUAL BARGAIN — Liquor Store and Small Bar. Has walk-in refrigeration. Well established for 5 years. Excellent location. Will rent, including fixtures and equipment or sell. Best offer.

MAAnsfield 6-4583

or Randolph 6-6125

Good Chance to buy Fountain and Grill. Has living quarters. Good business. Old Established corner. Splendid income. Best offer.

LIncoln 9-9494

Nenavadni prihranki na volnenem blagu za pošiljke preko morja

Komadi volnenega blaga za žensko in moško obleko

tudi

60 inčev RAYON GABARDINES, vse barve

Primerno blago za moške in ženske suits,

suknje, obleke in krila.

VELIKA IZBERA OSTANKOV PO ZELO

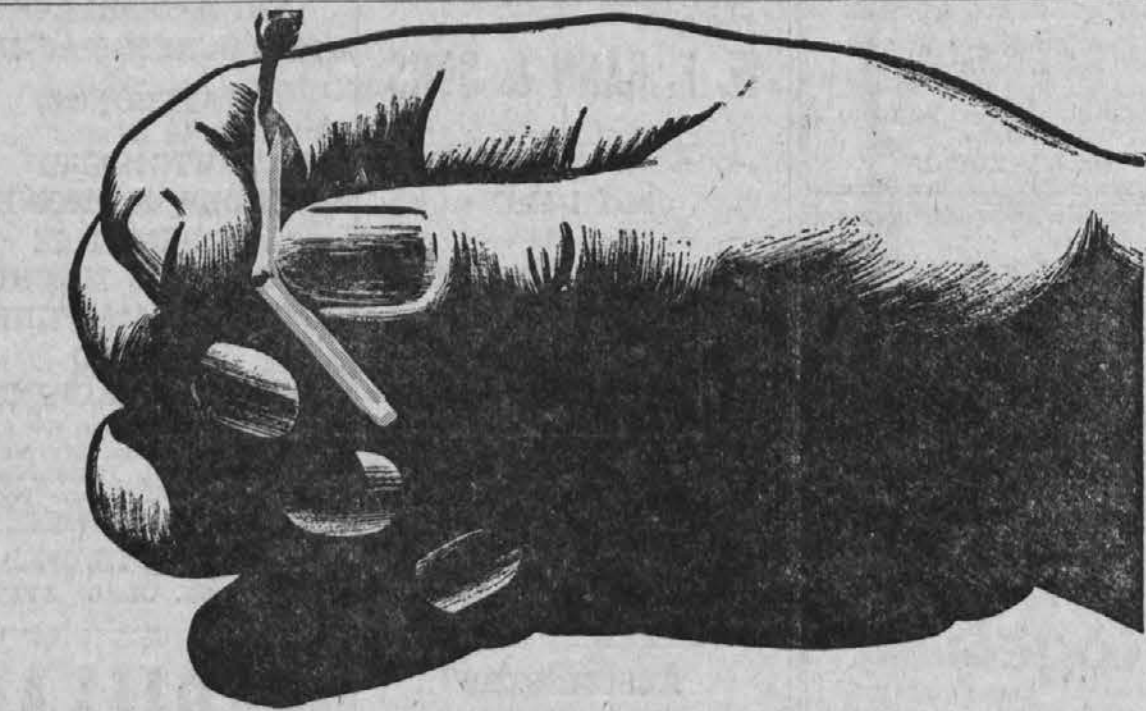
NIZKIH CENAH

Odperto ob nedeljah od 9. do 12. opoldne.

S. LIEBERMAN

1446 WEST THIRD ST.

tel. CH 1-6067

HOW TO PREVENT A FLOOD

BREAK YOUR MATCH! Be sure it's out every time! One careless moment can cause a forest fire. And in the wake of forest fires come terrifying floods, soil erosion. Yes, droughts and death!

CRUSH YOUR CIGARETTE! Every time! Last year carelessness destroyed enough pulp-size trees to provide a year's supply of paper to every newspaper in the United States.

DROWN YOUR CAMPFIRE! Be sure! Every year nearly 30 million acres are blackened. Our precious natural resources are shamefully wasted. Our national security weakened!

BURN BRUSH CAREFULLY! Always. Check with your local ranger, fire or forest warden before burning brush or rubbish!

LET'S STOP THIS SHAMEFUL WASTE! Remember — the major cause of forest fires is carelessness — on the part of people like you! This will be a critical year. You must help!

SMOKEY SAYS — Remember — Only you can PREVENT FOREST FIRES!

Like other American business firms, we believe that business has a responsibility to contribute to the public welfare. This advertisement is therefore sponsored in cooperation with The Advertising Council and U. S. and State Forest Services by:

ENAKOPRAVNOST